

szervezetek értékeit és érdekeit saját támogatott terveik támogatásához, illetve azok aláaknázásához.

Mindezek értelmében megállapítható, hogy a jelenlegi iraki problémát leghatékonyabban az iraki nemzet lesz képes megoldani, aminek részei az iraki biztonsági szervezetek is. A nemzetközi közösség – amennyiben tényleg segíteni akar – feladata ennek a törekvésnek a támogatása. Ez volt (ez lett volna) korábban is a fő cél, amelyet, mint látjuk, nem lehet csupán katonai eszközökkel megvalósítani.

Hatékony nemzetközi segítség akkor lehetséges, ha a különböző szereplők egységes, koordinált valós együttműködésben segítenek, felhasználva a saját szakterületükön megszerzett tudást és tapasztalatot, de figyelembe véve a szakterületük által okozott hatások eredményeit más szakterületekre. Ehhez elengedhetetlen egy egységes vezetési rendszer, amely koordinációs feladatain túl, figyeli a cselekmények egymásra és a fő célra való hatásait és figyel az erőforrások gazdaságos felhasználására.

Tomolya János

Izrael újabb háborúja Gázában – a Hamász közigazgatási kihívásai

10.17047/HADTUD.2015.25.1-2.115

*„A béke majd akkor jön el,
ha az arabok jobban szeretik gyermekeiket
annál, mint ahogy minket gyűlölnék.”*

Golda Meir, Izrael volt miniszterelnöke

Az 50 napos háború és az aszimmetrikus hadviselés

A gázai 50 napos háború Izrael és a Hamász között tipikusan az aszimmetrikus hadviselés jegyeit viseli magán. A háborút ezúttal a Hamász nemcsak rakétatámadásokkal provokálta ki, hanem három izraeli fiatal megölésével.¹

Izrael célja ebben a háborúban a lakosság biztonságának garantálása, Gáza demilitarizálása, és a Hamász tűzszünetre kényszerítése volt. Az izraeli hadsereg, amely a világ egyik legjobban képzett hadereje, összhaderőnemi műveleteket alkalmazott. Az ún. Vaskupola 90%-os hatásfokkal volt képes elhárítani a Hamász rakétáit.² Szárazföldi hadműveleteik során az izraeli elitalkulatok, házról-házra derítették

1 Erre válaszként szélsőséges izraeliek felgyújtottak egy palesztin fiatait. Az izraeli elkövetőket bíróság elé állították, de a palesztin elkövetőket nem találta meg az izraeli hadsereg, csak a házukat rombolták le.

2 Mark Thompson: Iron Dome: A Missile Shield That Works. Time. 20 November 2012. (Letöltve a <http://nation.time.com/2012/11/19/iron-dome-a-missile-shield-that-works/#ixzz2Ci0JS7Us> domainről 2014. november 16-án.)

fel az alagutak bejáratait, és a rakétakilövőők rejtekhelyeit. Haditengerészete a tengeren 20 mérföldes körzetben blokád alatt tartotta Gázát, és rakéta ellentámadásokat is indított innen.

Az izraeli hadsereg igyekezett betartani a nemzetközi jog előírásait. Támadásait az önvédelem jogán indította, és ügyelt arra is, hogy a lehető legkevesebb civil áldozatot eredményezze a háború. Ennek érdekében különböző formában figyelmeztette a gázai lakosságot a várható támadásokra, kórházakat létesített a sebesült palesztin katonák számára, és a helyi lakosságnak humanitárius segínyt is nyújtott.

Ezzel szemben a Hamász olyan hadviselést folytatott, amelyik jellegzetesen a terroristatámadások, és a gerilla-hadviselés jegyeit viselték magán. Naponta 160, alacsony technikai szintet képviselő Kasszám rakétát lőttek ki Izrael területére. Bár ezek nagy része vagy lakatlan területre, vagy Gáza területére esett, a cél elsődlegesen a lakosság megfélemlítése volt. A Gázából fúrt alagutakon keresztül támadták az izraelieket az „üss és fuss” módszere alapján, és innen követtek el öngyilkos merényleteket is. Kerülték a szemtől-szembeni harcot, és gátlástalanul feláldozták saját lakosságukat is olyan módon, hogy élő pajzsként használták őket az izraeli rakétatámadások várható helyszínein, vagy a rakétakilövőőket középületekben helyezték el, ahol sok civil tartózkodott. Később a médiában ezt az izraeli hadsereg kegyetlenkedéseinek tüntették fel.

A Hamász célja a háborúval politikai elszigeteltségének megszüntetése, a gázai lakosság körében népszerűsége növelése, tekintélye megtartása, és az izraeli blokád megszüntetése volt.

Az 50 napos háború eredményeként a gázai alagutakat és rakétakilövőőket az izraeli hadsereg felrobbantotta, és 250 palesztin hadifoglyot is ejtett. Gázai oldalon az áldozatok száma kb. 2500 volt.³ Izraeli oldalon a civil áldozatok száma 6, míg a katonáké 60, amely utóbbi az előző háborúkhöz képest magas, háromszoros. Ennek oka, hogy az izraeli hadsereg, a háború megindításának előzetes bejelentésével elvesztette a meglepetés okozta előnyt. Új kihívásokat jelentettek továbbá az alagutakból érkező támadások, a meglepően nagyszámú aláaknázott rakétakilövő helyek, az épületek felrobbantása, amikor azokat az izraeli katonák megtalálták.

Izrael politikai és hadászati kapcsolata a környező országokkal

A *válság görbe*⁴ azt jelzi, hogy a tartós békét elsőként politikai vita váltja fel, amelyet diplomáciai úton próbálnak megoldani. A békeállapot ekkor már nem stabil, és a diplomácia konfliktust megelőző jelleget ölt. Ez már a veszélyes válság állapota. Ezt követi a háború, amely legrosszabb esetben az egyik, vagy mindkét fél kifáradásáig tart, jobb esetben tűzszünettel ér véget. A háború a béke kierőszakolásával, békefenntartással, béketeremtéssel, békeépítéssel, végül a konfliktusok utóhatásának kezelésével

3 Ennek fele lehetett civil áldozat is, bár ennek meghatározása nem pontos, mivel a Hamász fegyveresei nem viselnek egyenruhát, és közöttük sok a gyerek, így a ténylegesnél több áldozatot tudott a Hamász civilként feltüntetni.

4 Michael S. LUND: Preventig Violent Conflicts – A Strategy for Preventive Diplomacy. USIP Press Books, April 1996. ISBN: 1878379526. 156. o.

ér véget. Az így létrejött új békeállapot nem biztos, hogy az eredeti béke szintjére kerül, vagyis nem lesz tartós a megmaradt, rejtett konfliktusok miatt.

Izrael és a környező országok kapcsolatában ez a *válság görbe* mind a mai napig jellemző, Izrael állam megalakulásától kezdődően. Az 1948–49-es háború, amelyben Egyiptom, Libanon, Jordánia és Irak támadták meg Izraelt, tűzszünettel ért véget, és Izrael növelte területeit a palesztin területek rovására. Az 1967-es, hatnapos háború, valamint az 1973-as *jom kippuri háború* is tűzszünettel ért véget. Izrael ekkor szintén növelte területét a Sínai-félszigeten, Kelet-Jeruzsálemben, és a Golán-fennsíkban. Ezek a fegyveres konfliktusok a hagyományos, szimmetrikus háborúk jellegzetességeit viselték magukon: államok támadtak meg egy másik államot, amelyben a hadviselés jellege hasonló volt.

Ezt követően, a Camp David-i béketárgyalások után, az 1970-es évek végétől, Izrael békét kötött Egyiptommal, Libanonnal, Jordániával, és az Arafat vezette PFSZ-szel is. A szíriai békekötési tárgyalások a 2012-es polgárháború kirobbanása miatt szakadtak félbe.

Az aszimmetrikus hadviselés megjelenése az izraeli fegyveres konfliktusokban

Az említett háborúk eredményeként a palesztinok elhagyták Izrael területét, és a környező országokba menekültek, ahol menekülttáborokban laknak mind a mai napig. Jordániából és Dél-Libanonból a palesztinoknak távozniuk kellett, amelynek oka az előbbi esetben a jordániai király elleni merénylet-kísérlet, az utóbbi esetben pedig a Libanon területéről Izrael ellen intézett PFSZ-támadás, a „Fekete Szeptember” volt, amely miatt Izrael Libanon elleni háborút indított 1982-ben, és egészen a fővárosig, Bejrutig vonult.

Az 1980-as évektől kezdve az izraeli fegyveres konfliktusokra az aszimmetrikus hadviselés formái váltak jellemzővé. A Hezbollah, amely iráni támogatással 2002-ben alakult Dél-Libanonban, kihasználta a libanoni polgárháború után létrejött politikai-hatalmi vákuumot, és „állam az államban” típusú terrorista szervezetté vált. Parlamenti képviselői, és kormánytisztviselői révén beépült a libanoni államszervezetbe. Saját államszervezetet is létrehozott Dél-Libanonban, amely főként katonai szervezet, de közigazgatási, (például oktatási-szociális stb.) feladatokat is ellát. Az ENSZ BT 1701. sz. határozata értelmében a libanoni kormánynak le kellene fegyverezni a Hezbollah-ot, de ehhez a hadserege túlságosan gyenge, és az ENSZ békefenntartó erők még mindig jelen vannak a térségben.

2006-ban, a Hezbollah folyamatos rakéta támadásai miatt Izrael háborút indított. Ennek eredménye azonban nem volt egyértelmű győzelem az izraeli hadsereg számára, mivel a Hezbollah nem semmisült meg. Ezt követően került sor négy háborúra Izrael és a Hamász között, amelyek mindegyike tűzszünettel ért véget.⁵ Ezeknek a háborúknak a háttérében a palesztin terrorszervezetek közötti konfliktus áll, amelynek eredményeként a Hamász került ki győztesen Gázában, 2006-ban. Ettől

5 2006-ban a „Nyári Eső” hadműveletre, 2008-ban az „Öntött Ólom” hadműveletre, 2012-ben a 7 napos légicsapás-sorozatra, 2014-ben pedig az 50 napos háborúra.

kezdve támadja Izraelt rakétákkal, bombarobbantásokkal, és öngyilkos merényletekkel, amelyet – így – megilleti az önvédelem joga.

A palesztin szervezetek közigazgatási kihívásai

A palesztin szervezetek közjogi statusa meglehetősen sajátos. Gázában, amely Izrael nyugati, tengerparti részén található, kb. 300 km²-en, korábban, a PFSZ keretei között az Arafat vezette Fatah működött. 2006-ban a Fatah Ciszjordániába, Izrael keleti részére (West Bank) kényszerült menekülni. Gáza és a West Bank között nincs fizikai kapcsolat, két, egymástól független terület, Izrael nyugati, és keleti felén.

Arafat az Izraellel kötött béke eredményeként Nobel-békedíjat kapott, és már nincs a terrorista szervezetek listáján. Sőt, az Európai Uniótól és más nemzetközi szervezetektől jelentős pénzügyi támogatást is kap. Jelenleg Palesztin Hatóság néven működik, olyan autonóm területként, amely az ENSZ-ben megfigyelő statust is kapott.

A Palesztin Hatóság és a Hamász közös parlamenttel (amelynek tagjait választják), de külön kormánnyal rendelkezik. A Hamász 2006-ban többséget szerzett a parlamentben, amelynek eredményeként a Fatah-t elűzte Gáza területéről, és tagjai jelentős részét kivégezte.

Gyakoriak Gázában a rendőrök és a Fatah-szimpatizánsok közötti utcai összecsapások is. 2014-ben a Hamász és a Palesztin Hatóság Átmeneti Egységkormányt hozott létre egy közös palesztin állam létrehozása céljából, azonban a Hamász tagjai közül nem jelöltek minisztert, így ez a kormány végül nem alakult meg. A két szervezet közötti konfliktusok ellenére a Palesztin Hatóság az nyugati szervezetektől kapott pénzügyi támogatás egy részét a Hamásznak adja.

A Hamász jelenleg Gázában működik és terrorista szervezetként került a nemzetközi listára. Katonai szervezet, amely folyamatosan támadja Izraelt, és a tűzszüneteket is rendre megsérti, de ugyanakkor közigazgatási szerv is (például rendfenntartó szerve 10 000 rendőrrel rendelkezik, illetve oktatási és szociális feladatokat is ellát). Rendőrsége brutális módszereket alkalmaz, az 50 napos háború során bosszúból 100 Fatah szimpatizánst végzett ki, bírósági eljárás nélkül, hazaárulással vádolva őket, és holttestüket az utcán végighurcolva. Igazságszolgáltatás nem működik Gázában. A tényleges irányítást a Hamász katonai szárnya látja el, amely bár formálisan a reguláris hadsereg jellemzőivel bír, módszereiben tipikusan terrorista szervezet.

Gáza, mint közigazgatási egység jellemzői

Gáza gazdasági fejlettsége nagyon alacsony szintű: csak mezőgazdasági kisárutermelés, valamint kisipari termelés létezik. A villamos energia 62%-át Izraelről kapja. A közszolgáltatások nagyon alacsony szintűek: nincs elég lakás, iskola, egészségügyi szolgáltatás, ivóvíz, csatornázás, és szennyvíztisztítás sem. Oktatási rendszere katonai, a gyermekeket már kiskoruktól kezdve a harcra, és a fegyverek használatára tanítják, és az iszlám fundamentalizmus szellemében kapnak nevelést.

A terület nagymértékben függ a külföldi adományoktól. Irán évi 20 millió dollárral, a Hezbollah pedig fegyverekkel támogatta. Jelentős volt a Gázát Egyiptommal

összekötő alagutakon történő csempészet is, amely a Morsi-kormány bukása után, 2013-tól megszűnt gazdasági forrásként funkcionálni. Az izraeli–gázai határon csak egy, az izraeli hadsereg által ellenőrzött határátlépő üzemel, és Izrael gazdasági blokádnak alá vonta Gázát. Emiatt az egyiptomi alagutakon virágzott a benzin, a fegyver, és más áruk csempészete. A legnagyobb nyereséget – a magas gázai benzinárak miatt – a benzin-csempészet jelentette, amelynek 20%-a, „adó” formájában a Hamászhoz került. A Kadhafi vezette líbiai rezsim összeomlása után a líbiai fegyverraktárakból a Hamász is jelentős mértékben jutott fegyverekhez.

Irán, Szíria, Egyiptom, és a Hezbollah támogatásának megszűnése után, 2013-tól, Gázát már csak Katar támogatta, bár nem elsősorban ideológia, hanem geopolitikai okokból. Ezek a pénzügyi veszteségek, valamint a külpolitikai elszigeteltség nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a munkanélküliség Gázában 41%-ra nőtt, sőt, a fiatal munkanélkülieké 58%-ra, a gazdaság pedig 40%-kal csökkent. A Hamász a tisztségviselők fizetését sem volt már képes ekkor folyósítani. Egy felmérés szerint, a Hamász népszerűsége 2014-re nagymértékben lecsökkent Gázában, a korábbi 55%-ról 23%-ra, a Fatah népszerűsége pedig 33%-ra nőtt.⁶

A többi lakossági támogatást a népszerűségi listán az egyéb terrorista szervezetek kapták. Jellemző ugyanis, hogy Gázában a Hamász katonai szárnya, az al-Kasszám Brigád mellett, más terrorista szervezetek is működnek. Ilyen például a Palesztin Iszlám Dzsihád, amely a Muzulmán testvériségből vált ki, és az iráni Forradalmi Gárda támogatása alatt áll, vagy a Palesztin Népi Felszabadítási Front, amely, bár a marxista ideológiát képviseli, szintén Irán támogatottja. A Fatahot Arafat alapította 1959-ben, a Palesztin Felszabadítási Szervezet részeként, amelynek katonai szárnya, az al-Aksza Mártírok Brigád, korábban támadásokat intézett Izrael ellen. Jelenleg a Fatah-nak csak szimpatizánsai vannak Gázában. Léteznek még más, nem a Hamászhoz kapcsolódó szalafista–dzsihadista csoportok is.

Gázában a korrupció kirívóan magas. Annak ellenére, hogy 354 milliárd USD támogatást kap évente, a gazdaság egyre inkább recesszióban van, és a lakosság életszínvonala, az állam által nyújtott közszolgáltatások szintje is, folyamatosan csökken. Mindeközben a Hamász miniszterelnöke, Iszail Hanije magánvagyonra 3,1 millió USD, Kháled Mesaal elnöké pedig 2,7 milliárd USD.

Az önálló palesztin állam lehetséges alternatívái

A nyugati országokon belül vita tárgyát képezi, hogy helye van-e az önálló Palesztin Állam létrehozásának. Svédország már elismerte a Palesztin Hatóságot önálló államként, és több nyugat-európai ország is erre készül. Azonban – véleményünk szerint – sem a Hamász, sem a Palesztin Hatóság nem képes a működőképes állam kritériumait teljesíteni, mert alapvető állami funkciókat sem képesek ellátni.⁷ Ezen az sem

6 The Pew Global Research Center: Concerns about Islamic Extremism on the Rise in Middle East, Negative Opinions of al Qaeda. Hamas and Hezbollah Widespread. Spring 2014, Global Attitudes Survey (Letöltve a <http://www.pewglobal.org/2014/07/01/concerns-about-islamic-extremism-on-the-rise-in-middle-east/> domainről 2014. november 16-án.)

fog változtatni, ha a külföldi országok elismerik önálló államként, esetleg teljes jogú ENSZ-tagságot kap.

Könnyen előfordulhat, hogy „Hamaszisztán”, azaz egy gázai kalifátus válik belőle, amely az Iszlám Állam mellett, újabb kihívást jelent majd a közel-keleti biztonságra. Igaz, hogy a Palesztin Hatóság már nem funkcionál terrorista szervezetként, de a Hamász jelenleg egy fegyveres terrorszervezet, Gáza pedig annak oligarchiája által irányított terület, amely a Palesztin Hatóságba sem képes integrálódni. Ilyen értelemben állandó fenyegetést jelent Izrael biztonságára.

Keszely László

A NATO Válságreagálási Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszer alkalmazásának tapasztalatai az ukrán válsággal összefüggésben

10.17047/HADTUD.2015.25.1-2.120

2005. szeptember 31-én hatályba lépett a NATO Válságreagálási Rendszere (NATO Crisis Response System – NCRS), mely felváltotta a már régóta elavult NATO Elővigyázatossági Rendszert. Az NCRS Kézikönyvben a Szövetség ajánlást fogalmazott meg a tagállamok felé, melyben kezdeményezte, hogy a nemzetek a saját válságkezelési rendszereiket az NCRS-el összhangban alakítsák ki, illetve meglévő rendszereiket eszerint módosítsák. Az ajánlásnak megfelelően Magyarország kormánya – több éves egyeztetések, viták és kompromisszumok eredményeképpen – rendeletében létrehozta a NATO Válságreagálási Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszert (NIR), amely 2011-ben lépett hatályba.¹

Az NCRS létrehozásának időpontjától számított 9 év után került sor a rendszer első valós körülmények között történő alkalmazására. Ehhez nem kisebb horderejű eseménynek kellett bekövetkeznie, mint a nemzetközi biztonsági helyzet jelentős megváltozásának, közvetlenül a Szövetség határainál. Az Ukrajnában zajló események tükrében a Szövetség elérkezettnek látta az időt az eddig csak gyakorlatokon tesztelt válságreagálási rendszerének éles körülmények közötti alkalmazására.

AZ NCRS eszköztárába 5 alapvető elem tartozik: a megelőző lehetőségek, a *válságreagálási intézkedések*, a *terrorfenyegetettséget jelző riasztási fokozatok*, a *meglepetés elhárítás*,

7 Bordás Mária: A hatékony állam és a jogáram konfliktusa. Pro Publico Bono Online. Támo p Speciál. 2011. (Letöltve a <http://www.propublicobono.hu/pdf/Bordas2.pdf> domainről 2014. november 16-án.)

1 A NATO Válságreagálási Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedési Rendszer rendeltetéséről, feladatairól, eljárási rendjéről, a közreműködők kötelezettségeiről szóló 278/2011. (XII. 20.) Korm. rendelet.